

34.

ARAŞTIRMA
SONUÇLARI
TOPLANTISI 1. CİLT

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

T.C

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

34.
ARAŞTIRMA SONUÇLARI
TOPLANTISI
1. CİLT

23 -27 MAYIS 2016
EDİRNE

T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayın No : 3491-1
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayın No : 176-1

YAYINA HAZIRLAYAN
Dr. Candaş KESKİN

23 -27 MAYIS 2016 tarihlerinde gerçekleştirilen
38. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri
Sempozyumu,
Trakya niversitesi'nin katkılarıyla gerçekleşmiştir.

Mizanpaj
Öğr. Gör. Yavuz SARSILMAZ

*Kapak Fotoğraf : ;Kale Koy Sunağı, Mecideye, Keşan, Edirne.
Prof. Dr. Engin BEKSAÇ, Öğrt. Görv. şule Nurengin BEKSAÇ : Kuzey Batı
Anadolu ve Trakya'da Erken Kltistik Kaya (Kaya-Oyma ve Megalitik)
Anıtlar ve Kült Alanları Projesi Edirne ve Kırklareli İlleri Yüzey Araştırması
Kaya Sunağı ve Bağıntılı Kült Alanları alışmaları*

ISSN : 1017-7663

*Not: Araştırma raporları, dil ve yazım açısından Dr. Candan KESKİN
Tarafindan denetlenmiştir. Yayınlanan yazıların içeriğinden yazarları
sorumludur.*

*Edirne Trakya Üniversitesi Matbaa Tesislerinde Basılmıştır.
Edirne 2017*

SEMPOZYUM BİLİM KURULU

Prof. Dr. Yener YÖRÜK (Trakya Üniversitesi-Edirne)

Prof. Dr. Burçin ERDOĞU (Zeytinlik Höyük Kazısı Başkanı- Trakya Üniversitesi-Edirne)

Prof. Dr. Mehmet ÖZDOĞAN (Kırklareli Höyüğü Kazısı Başkanı, Emekli öğretim üyesi)

Prof. Dr. Rainer CZICHON (Oymaağaç Höyüğü Kazısı Başkanı- Uşak Üniversitesi-Uşak)

Prof. Dr. Engin BEKSAÇ (Trakya Üniversitesi-Edirne)

Prof. Dr. Mustafa ÖZER (Edirne Yeni Saray Kazısı Başkanı- Medeniyet Üniversitesi-İstanbul)

Prof. Dr. Andreas SCHAHNER (Boğazköy Kazısı Başkanı- Alman Arkeoloji Enstitüsü-İstanbul)

Prof. Dr. Christopher ROOSEVELT (Kaymakçı Yerleşimi Kazısı Başkanı- Koç Üniversitesi-İstanbul)

Prof. Dr. Stefania MAZZONI (Uşaklı Höyük Kazısı Başkanı- Floransa Üniversitesi-İtalya)

Prof. Dr. Musa KADIOĞLU (Teos Antik Kenti Kazısı Başkanı- Ankara Üniversitesi-Ankara)

Doç. Dr. Sabina LADSTATTAER (Efes Antik Kenti Kazısı Başkanı- Avusturya Arkeoloji Enstitüsü-Avusturya)

Doç. Dr. Özlem ÇEVİK (Ulucak Höyük Kazısı Başkanı- Trakya Üniversitesi-Edirne)

Dr. Sachihito OMURA (Kalehöyük Kazısı Başkanı- Japon Anadolu Arkeoloji Enstitüsü-Kırşehir)

İÇİNDEKİLER

Çiğdem MANER Konya ili Ereğli, Halkapınar, Karapınar ve Emirgazi 2014 Yılı Yüzey Araştırmaları (KEYAR).....	1
Erdoğan ASLAN ,Yusuf KILIÇ Kekova Adası Arkeolojik Yüzey/Sualtı Araştırması 2015.....	27
Harun OY Uşak-Banaz İlk Tunç Çağı Araştırmaları 2015 Yılı Çalışmaları.....	51
Tevfik Emre ŞERİFOĞLU Mersin Aşağı Göksu Arkeolojik Kurtarma Yüzey Araştırması Projesi 2015 Sezonu Sonuçları	75
Günder VARİNLİOĞLU Boğsak Arkeolojik Yüzey Araştırması 2015.....	91
İrfan Deniz YAMAN ,Yavuz AYDIN ,İraz Aslı YAMAN Aksaray İli Paleolitik Çağ Yüzey Araştırması (2015).....	111
Emre OKAN 2015 Yılı Batı Karadeniz Kıyıları Arkeolojik Sualtı Araştırması.....	123
Ümit AYDINOĞLU, Ahmet MÖREL Dağlık Kılıkia'da Kentleşme ve Kırsal Yerleşimler Araştırması 2015.....	135
Çiler ÇİLİNGİROĞLU, Ahmet UHRİ, Berkay DİNÇER Cengiz GÜRBİYİK, Canan ÇAKIRLAR, Gözde ÖZÇOLAK, Ece SEZGİN Karaburun Arkeolojik Yüzey Araştırması (Kaya) 2015.....	151
Sami PATACI, Nazlı YILDIRIM, Özlem ORAL İsaf BOZOĞLU, Sinan ALTUN, Ardahan İli 2013-2015 Yüzey Araştırmaları.....	175

Martin SEYER, Helmut LOTZ, Pascale BRANDSTÄTTER The Archaeological Survey On Toçak Dağı (Lımyra) 2015.....	201
Murat ÇEKİLMEZ, Emel DEREBOYLU POULAIN Aydın ERÖN, Emre ERDAN Nurdan AKBULUT ,Emrah ÖZDEMİR 2015 Yılı Myrina ve Gryneion Antik Kentleri Yüzey Araştırması.....	217
Özdemir KOÇAK, Mustafa BİLGİN Hatice G. KÜÇÜKBEZCİ Afyonkarahisar ili ve ilçeleri 2015 yılı yüzey Araştırmaları.....	233
Akın BİNGÖL, Mustafa KARAGEÇİ 2015 Yılı Kars - Iğdır İlleri Yüzey Araştırmaları.....	265
Mehmet SAĞIR, İsmail ÖZER, İsmail BAYKARA Serkan ŞAHİN, Seçil SAĞIR 2015 Yılı Kırıkkale ve Çorum İlleri Yüzey Araştırması.....	281
İsmail BAYKARA, Berkay DİNÇER, Serkan ŞAHİN, Derya BAYKARA ,İsmail H. BOLKAN 2015 Yılı Van İli Pleistosen Dönem Yüzey Araştırması.....	295
İsmail ÖZER, Mehmet SAĞIR, Berkay DİNÇER Serkan ŞAHİN, İsmail BAYKARA, Erksin GÜLEÇ 2015 Yılı Muğla Ve Çanakkale İlleri Yüzey Araştırması.....	315
Kemalettin KÖROĞLU Anadolu'daki Yeni Assur Dönemi Kaya Kabartmaları: 2015 Yılı Araştırmaları.....	329
Murat ARSLAN, Nihal TÜNER ÖNEN 2015 Yılı Phaselis Antik Kenti ve Teri-Toryumu Yüzey Araştırması.....	355
Şengül G. AYDINGÜN İstanbul Tarih Öncesi Araştırmalarının 2007-2015 Yılları Arası Sonuçları.....	369

Atila TÜRKER Samsun Bölgesi Arkeolojik YüzeY Araştırması 2015 Yılı Çalışmaları: İlkadım Ve Canık Lokaliteleri.....	391
Derya YALÇIKLI Balıkesir (Altteylül, Karesi ve Dursunbey) YüzeY Araştırması, 2015.....	417
Ahmet Cem ERKMAN Kırşehir ve Yozgat İlleri Neojen Dönem 2015 Yılı Omurgalı Fosil Yatakları YüzeY Araştırması.....	435
TURGAY YAZAR, Ebru BİLGET FATAHA 2015 Yılı Sivas YüzeY Araştırması.....	445
Sabahattin EZER, Kahraman YAĞIZ Kemal ZORLU , Muzaffer ÖZÇİRİŐ Adıyaman İli 2015 Yılı Prehistorik ve Protohistorik Çağ Arkeolojik YüzeY Araştırmaları.....	465
Elif KOPARAL , Volkan EMİRCİLER Michele MASSA Urla ve Seferihisar İlçeleri YüzeY Araştırması 2015 Yılı Çalışmaları.....	483
Kadriye ÖZÇELİK , Amélie VIALET Hande BULUT Denizli İli Prehistorik Dönem YüzeY Araştırması, 2015.....	505
Yoko TANİGUCHİ, Keigo KOİZUMİ, Chiemi IBA Kunio WATANABE, Katsuhiko SANO, Piao CHUNZE Hatice TEMUR, Ayça BAŐTÜRKMEN, Uğur YALÇINKAYA, Mustafa TOPTEPE Scientific Research for Conservation of Rock Hewn Church, Üzümlü (Cappadocia) in 2015: Chapel of Niketas the Stylite in Red Valley.....	525
Zeynep Koçel ERDEM Tekirdağ Merkez Ve şarköy İlçeleri İle Çanakkale Gelibolu Yarımadası YüzeY Araştırması 2015 Yılı Çalışmaları.....	545

Şengül Dilek FUL, Murat TEKİN Emine Saka AKIN, Tekin SUSAM Sebastopolis Antik Kenti Merkezli Bölgenin Peyzaj Görünümü ve Yerleşim Yapısı 2015 Yılı Arkeolojik YüzeY Araştırması.....	567
Prof. Dr. Sedat BAYRAKAL, Yrd.Doç.Dr. Türkan ACAR Yrd.Doç.Dr. Elif GÜRsoY Uşak İl ve İlçeleri'ndeki Türk Dönemi 2015 YüzeY Araştırması.....	587
Engin BEKSAÇ, Şule Nurengin BEKSAÇ Kuzey Batı Anadolu Ve Trakya'da Erken Kültistik Kaya (Kaya-Oyma Ve Megalitik) Anıtlar Ve Kült Alanları Projesi Edirne ve Kırklareli İlleri YüzeY Araştırması Kaya Sunağı Ve Bağıntılı Kült Alanları Çalışmaları.....	609
Tayfun CAYMAZ, Mehmet EMEÇ Urla Yarımadası Güney Kesimi 2015 Yılı YüzeY Araştırması.....	623
Turgut SANER Larisa (Buruncuk) 2015.....	647
Bilge HÜRmÜZLÜ, Uygur HECEBİL Meltem AYAŞAN, Çağatay ÇELİK Isparta Arkeolojik Surveyi 2015 Çalışmaları.....	667

İSTANBUL TARİHÖNCESİ ARAŞTIRMALARININ 2007-2015 YILLARI ARASI SONUÇLARI

ıŞengül G. AYDINGÜN

İstanbul'un iki kıtanın birleşme noktalarından birinde olan stratejik konumu onu hep çekici kılmıştır. Kentin doğusu Anadolu/Asya, batısı ise Trakya/Avrupa coğrafyasına dahildir. İstanbul sadece doğu -batı yöndeki karayolu hareketinin değil, kuzey -güney aksında deniz yolunun da kesişme noktasındadır. Marmara denizinin Karadeniz'le buluştuğu İstanbul Boğazı aynı zamanda çok eski çağlardan beri kullanıldığı bilinen Kuzey Avrupa'nın Baltık denizi kıyılarından değişik akarsularla Avrupa'nın içlerine ilerleyerek Tuna nehri ile Karadeniz'e kavuşan suyollarının Ege denizine açıldığı önemli bir coğrafya üzerindedir. İki ayrı denizin sağladığı değişik iklim sistemi ve rüzgârlar sayesinde oluşan ılıman havası bölgenin yaşam kalitesini artırmaktadır. Anadolu kıyılarından Boğaz'ın geçişi sonrasında ulaşılan Trakya, doğal engeller ile parçalanmadığından Asya ile Avrupa kıtası arasında en kolay geçişi sağlayan bölgedir. İstanbul Trakya'sının tarım ve çiftçiliğe uygun, su kaynakları bol arazileri, su ve kara av hayvanlarının zengin çeşitliliği göz önüne alındığında yüz binlerce yıldan beri insanlığın yaşam için seçtiği bir bölge olmasına şaşırılmamalıdır. Ancak, İstanbul'un özellikle tarihöncesi çağları kapsayan dönemler hakkında bilgilerimiz çok azdır. 800.000/600.000 bin yıldan beri yaşam izleri veren Yarımburgaz mağarası, yanında Anadolu yakasında Fikirtepe ve Pendik yerleşimleri ve son yıllarda Avrupa yakasında Marmaray Yenikapı kazıları ile ortaya çıkarılan M.Ö 6500-5500'lü yıllara ait Neolitik- Kalkolitik Döneme ait veriler bir nebze olsun İstanbul'un dip tarihine ışık tutmuştur.

M.Ö. 5500 ile Megaralı Kolonistlerin öykülerinin anlatıldığı M.Ö. 668/667 yılları arasındaki uzun bir zaman dilimini dolduracak yeterli veriler kent kronolojisinin en büyük sorunlarından biri olmuştur. Özellikle M.Ö. 3. bin sonunda başlayan Batı Anadolu- Mezopotamya ilişkilerine İstanbul Trakya'sını da dahil edecek kanıtların

ı Doç. Dr. Şengül G. AYDINGÜN, (Araştırma Başkanı) Kocaeli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Prehistorya ABD Başkanı, 41380-İzmit /Kocaeli/TÜRKİYE. sengulaydingun@kocaeli.edu.tr

yoksunluğu ve M.Ö. 2. bin de Anadolu ve çevresinde Asur, Hitit, Arzawa, Miken, Mısır gibi Akdeniz ve Ege’de büyük devletlerin ve imparatorlukların ortaya çıkıp, çıkar bölgelerini genişletmeye çalıştığı bir dönemde, ne İstanbul ne de yakın çevresinde herhangi bir yerleşim izinin bulunmamış olması şaşırtıcı bir durum olarak görülmüştür. Cumhuriyetin ilk yıllarında A. Müfit Mansel tarafından başlatılan Trakya'nın tarihöncesi kazı ve araştırmaları İstanbul dışında yürütülmüştür. 1960'lı yıllarda James Mellaart ve David French İstanbul'un batısının tarih öncesiyle ilgili yüzey araştırmaları yapmışlardır. Müzenin araştırmaları da kısıtlı bir biçimde yürütülmüştür. Mehmet Özdoğan'ın 1978 yılından itibaren başlattığı arkeolojik Marmara Bölgesi yüzey araştırmaları sırasında İstanbul'un dış çeperi de taranmıştır. Özdoğan, Trakya'nın kültür tarihinin kronolojik boşluk sorunu sorgulamakta ve bunların çözümüne ait yaklaşımlar önermektedir. Sorunların çözümü arasında jeolojik, jeomorfolojik inceleme ve değerlendirmelere ağırlık verilmiştir. Özdoğan ve ekibinin Fen Bilimleri yardımıyla İstanbul'un da içinde bulunduğu Trakya- Marmara bölgesinin doğal çevre koşullarının gelişimi ve bu verilere göre değerlendirmesi alanında bir ilktir. İstanbul ve Trakya'nın MÖ. 3 bin ile MÖ. 2 bin sonu arasındaki kültürel boşluk sorununun jeomorfolojik değişimlerle açıklanabileceği görüşü hakim olmuştur. Özdoğan ve ekibinin 2000'li yıllara kadar yürüttüğü Marmara bölgesi yüzey araştırmaları, dışında 2007 yılında ekibimizce başlatılan araştırmaların uzun yıllara dayalı olarak yürütülmesi planlanmıştır. İstanbul Tarihöncesi Araştırmaları (İTA projesi) geniş ölçekte yapılan araştırmalarla pek çok arkeolojik noktanın gözden kaçabildiğini, küçük ölçekte ancak yoğun çalışmalarla kazı yapılmadan da eksik bilgilerin tamamlanabileceğini göstermiştir.

İstanbul Tarihöncesi Projesi, araştırmalarının ana amacı, İstanbul'un Tarih Öncesi kronolojisinde bulunan büyük boşlukların doldurulmasına katkı sunmaktır. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Kocaeli Üniversitesi adına 2007 yılında başlayan arkeolojik çalışmalar, hem kara, hem de kıyılarda su altı çalışması olarak uluslararası bilim insanlarının katılımıyla yürütülmektedir. İTA Projesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğüne Proje No: YA013401 olarak numaralandırılmıştır.

İstanbul Tarihöncesi Araştırmaları yukarıda da belirtildiği gibi, geçmişte yapılan yüzey araştırmalarından farklı olarak geniş ölçekte değil, mikro ölçekte yoğun taramalarla yürütülmektedir. Avrupa yakasındaki yirmi dört ilçeden, yedi ilçe pilot olarak seçilmiş bu ilçelere bağlı ve 41 köy yoğun olarak taranmıştır. Veri yoğunluğuna göre, bazı ilçe ve köyler bir kaç yıl üst üste incelenmiştir. Diğer ilçelerin taranması gelecek yıllarda devam edecektir. Ancak, İstanbul gibi dünyanın en büyük metropollerinden biri haline gelmiş çevresi ile birlikte 20 Milyonu aşmış nüfusuyla hızla genişleyen ve büyüyen kentin yapılaşma hızı da inanılmazdır. İstanbul'un batı yakasında planlanan Yeni Havaalanı, Üçüncü Köprü ulaşım hattı ve Kanal İstanbul gibi mega projeler yanında bir kaç milyonluk yeni konut planlanması göz önüne alındığında arkeolojik kültür varlıklarına ait bilgi ve belge toplama konusunda geç kalmacağı anlaşılmıştır. Bu nedenle İstanbul'un dış çeperindeki ilçelerde geriye kalan son arkeolojik kanıtların hızla kaydedilmesi gerekliliği fark edilerek 2014 yılından itibaren ekibimizden Emre Güldoğan Başkanlığında ikinci bir araştırma grubunun daha aynı bölgelerde çalışma yapmasında yarar görülmüş ve Araştırma Başkanlığımızca Kültür ve Turizm Bakanlığına bu konuda uygun görüş yazılarak İSTYA Projesi başlatılmıştır. Böylece aynı anda ve bölgede iki proje yürütülerek birisinin gözünden kaçan kültür varlığı diğer ekip tarafından fark edilerek, Bakanlığa bildirilmekte ve İstanbul'un arkeolojisinin kalabilmiş son verileri toparlanmaya çalışılırken, diğer yandan tahribatlar bildirilmektedir.

İTA projesi olarak yapılan yayınlar www.bathonea.org/yayinlar web sayfasından takip edilebilmektedir. Yüzey araştırmalarımıza Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün görevlendirdiği, Bakanlık Temsilcileri olarak 2007 ve 2010 yıllarında Müjgan Harmankaya, 2008 yılında Demet Göçer, 2009 yılında Selvet Karamahmut, 2011 yılında Nevruz Esmâ İnce, 2012 yılında H. Ersin Atakal, 2013 yılında Şükrü Akbulut, 2014 yılında Semra Yıldırım, 2015 yılında Elif

Kavas katılmışlardır. Genel Müdürlüğe ve temsilcilerimize araştırmalarımıza verdikleri destekten ve uyumlu beraberlikten ötürü çok teşekkür ederiz.

İstanbul'un dip tarihiyle ilgili yukarıda belirtilen sorunlardan yola çıkılarak yapılan araştırmalara, Avrupa yakasında; Avcılar, Küçükçekmece, Silivri, Çatalca, Başakşehir, Beylikdüzü, Arnavutköy ilçelerinde, ilk kez tespit edilen ya da bilinen durumlara ek bilgi sağlayan yeni arkeolojik veriler ele geçmiştir. Araştırma sonuçlarımızı yıllık raporlar halinde yayınlanmak yerine, içeriklerine göre değerlendirerek özel konular halinde yayınlanması tercih edilmiştir. Yıllar içerisinde bilgi bütünlüğünün oluşturulmasıyla İstanbul'un tarih öncesindeki kronolojik boşlukların tamamlanabileceği ortaya çıkmıştır. Toplu ve detaylı bir yayın çalışması öncesinde, araştırma sonuçlarımızın İstanbul'a katkıları bu makalede kısaca tanıtılacaktır.

1- En eski sonuçlar Küçükçekmece Göl Havzası'nın Avcılar kıyılarında Firuzköy mevkiinde ele geçmiştir. Marmara Denizi'nden ince bir kıyı kordonuyla ayrılan, suyu az tuzlu, göl havzasının, tarihin en erken dönemlerinden beri insanların yerleşme için aradıkları özelliklere sahip olduğu göz önüne alınarak, önce yüzey araştırmalarına, sonra da kazılarına başlanan Küçükçekmece Gölü Havzası'nda, çok erken dönemlerden itibaren yerleşimlerin olduğu, arkeolojik verilerle ortaya çıkmaya başlamıştır. Küçükçekmece Gölü Havzası'nda en eski insanlık izlerini barındıran Yarımburgaz mağarasının 1,5 km güneyinde yer alan ve hâlen tarımsal alan olarak kullanılan Firuzköy Yarımadası üzerinde, Alt Paleolitikten Neolitiğe kadar, tarih öncesi döneme ait taş alet atölyesinin varlığından söz edebiliriz. Yüz binlerce yıl kullanıldığı anlaşılan atölyede çaytaşı aletler, yontuk çakıllar, satırlar, iki yüzeyliler⁴, sürtme taş aletler, mikrolitler, tarımsal faaliyetlerin ilk aletleri olan çakmaktaşıdan "naviform" biçimli gelişkin kesiciler, uçlar, çekirdekler bulunmuştur (Resim: 1).

² Araştırmalarımıza 2007- 2015 yılları arasında Silivri, Çatalca, Avcılar, Küçükçekmece, Başakşehir, ilçe Belediye Başkanları ve Kaymakamları destek vermişlerdir. Ayrıca, Altaş Liman İşletmeleri, Marport, Elkenz, Boeing, Henkel, Unilever gibi firmalar aynı yardımda bulunmuşlardır. Çatalca Kültür ve Turizm Derneği üyeleri ve Anadolu Speleoloji Grubu, muhtarlar, balkçılar ve çobanlar faaliyetlerimizde yol gösterici olmuşlardır. Tüm kurum ve kişilere çok teşekkür ederiz.

³ İTA projesi yayınları olarak bilim heyetimizce 2015 yılı itibariyle 26 adet uluslararası ve ulusal yayın hazırlanmıştır. Bu yayınlar için Bkz. www.bathonea.org

⁴ Aydıngün 2013:55-56.

Çanak Çömlek Öncesi Neolitik B olarak tanımlanan (MÖ 7500-6000) dönemin önemli buluntuları, üretim tekniği açısından “naviform” biçimli olarak adlandırılmakta, Ön Asya’da çanak çömlek üretimine başlanılmadan önce, bu tür aletler sayesinde tarımsal ekonominin geliştiği kabul edilmektedir. Buluntular, Ön Asya dışında Avrupa topraklarında ilk kez ele geçen naviform biçimli aletler olduğundan, Avrupa Neolitik’inde, Çanak Çömlek Öncesi’nin bulunduğu dair en erken kanıtlar olma özelliği taşımaktadır.⁶

2- Çanak Çömlekleli Neolitik ve Kalkolitik döneme (MÖ 6000-3500/3200) ait veriler, yine göl kenarında Firuzköy’de tesadüfen açılan su kuyularından çıkan el yapımı koyu renkli, mika katkılı, ince cidarlı seramikler sayesinde anlaşılmıştır.⁷ İlk tarımsal faaliyetlerin ardından, insan hayatına, pişmiş topraktan çanak çömlek üretiminin de girdiğini gösteren bu seramik parçaları, Yenikapı ve Yarımburgaz kazılarında bilinen örneklerle benzetilmektedir.

3- İstanbul’un Erken Tunç Çağı’na (MÖ. 3200-2000) ait arkeolojik yerleşmelerinin çoğunun, yükselen deniz seviyeleri altında kaldığı sanılmaktadır.⁸ Silivri ilçesinin kıyı yerleşimi olan ve İstanbul’un batısında son kalan höyük olan Selimpaşa höyüğünde, Erken Tunç Çağı’nın varlığı bilinmektedir.⁹ Araştırma ekibinin 2008 ve 2009 yıllarında yaptığı çalışmalarda; höyükte Erken Tunç Çağı I ve II - III dönemlerine ait seramik parçaları, el baltası ve bikonik ağırşak parçası bulmuştur. Ayrıca höyük yüzeyinde yapılan jeofizik taramalarla höyüğün yukarı ve aşağı şehir olarak planlandığı anlaşılmaktadır (Resim: 2).¹⁰

4- MÖ. 2. bine ait veriler İTA projesinin kazı çalışması olarak devam eden Küçükçekmece Göl Havzası Bathonea kazılarında gelmiştir. 2013 ve 2015 yılı

⁵ Quintero-Wilke, 1995: 19.

⁶ Aydıngün, 2007:11-23; Aydıngün 2009b:154-157; Aydıngün, 2009a:320; Aydıngün 2010: 59-68.

⁷ Aydıngün, 2009b:154-157; Aydıngün, 2010a:76-84.

⁸ Özdoğan, 2011: 219-229; Özdoğan, 2007: 203-214.

⁹ Selimpaşa höyükte ilk kez D. French bilimsel incelemeler yapmıştır. D. French, 1965:34-39, ardından Özdoğan tarafından bilimsel incelemeler yapılmıştır. Özdoğan, 1983:21-58.

¹⁰ İTA projesi kapsamında Aydıngün ve ekibi incelemelerde bulunmuştur. Heyd-Aydıngün-Güldoğan., 2010: 553-570; Aydıngün vd., 2010: 273-288; Aydıngün vd., 2014: 47-54

kazılarında ele geçen iki adet Erken Hitit stilinde demir heykelcik ile bir adet kurşun geyik üzerinde duran tanrıça figürünü, yanında pek çok metal kapların taklitlerini andıran, hızlı dönen çarkta yapılmış, içerisinde tanecik boyutlarında taşçık ve mika katkılı ince kırmızı hamurlu, kırmızı parlak astarlı, üzeri dikey olarak boya-banyo-şeritlerle açılanmış, ince cidarlı, testi parçaları ve kulplar (Resim: 3), İstanbul'un Anadolu ile bağlantısını göstermektedir. Ayrıca, MÖ. 2. binin ilk yarısında Kıbrıs'ın yerel seramiği olarak bilinen, oldukça tanımlı beyaz astarlı bir Kıbrıs seramik parçası İstanbul'un tarihsel kronolojisindeki boşlukları kapatmaya başlamıştır (Resim: 4)¹¹.

5- İTA projesi kapsamında yapılan araştırmalardan elde edilen en dikkat çekici veriler Erken Demir Çağına (MÖ 1200/1180-850) aittir. MÖ 1200/1180'lerde başlayıp kısa sürede Doğu Akdeniz'deki uygarlıkların çöküşüyle ilgili olayların sebebi olarak kabul edilen deniz ve kara kavimlerinin göçlerinin en önemli belirtileri, bu halklara atfedilen özel tipteki seramikleridir. Coarse ware/Balkan Kaba Malları ile Buckel/Yumrucuklu seramikler Balkan kökenli kara halklarını belirlerken, Geç Hellas III C seramikleri, deniz halklarına atfedilir. Deniz halklarından tamamen farklı ve daha çok kara ile ilişkili Kuzey Balkan kökenli Trak/Frig halkına atfedilen Balkan Kaba seramiklerine, İstanbul'un Trakya kesimindeki Silivri ve Çatalca, Avcılar, Küçükçekmece ilçelerindeki arazilerde ve yerleşimlerinde araştırmalar sırasında sıkça rastlanmıştır. Yüzeysel araştırmalarında tespit edilen Balkan Kaba malları yanında (Resim: 5), Trak/Frig kavimlerinin ana yurtları olan Balkanlar'daki örneklerine benzeyen kör kapılı kayalara oyulmuş açık hava kült alanları (Resim: 6), üç basamaklı kült alanları (Resim: 7), kült kuyuları (Resim 8), sıvı kanalları, dağılmış megalitikler (Resim: 9), tümülüsler, maden cürüfları ve Çakıl köyünün güneyindeki dağlık alanda eski bir demir maden ocağına ait kalıntılardan oluşan arkeolojik veriler, Antik Çağ yazarlarının anlatımlarındaki Trak/Frig kavimlerinin İstanbul Boğazı üzerinden geçişini belirginleştirmiştir.¹²

¹¹1954 yılında İstanbul Çarşıkapı'da ele geçen bir seramik parçası M.Ö. 2 bin Kıbrıs seramiğine benzemektedir. Ancak bu testi parçasını ilk inceleyen T. Özgüç, Kıbrıs etkisinde üretilmiş yerel bir eser olabileceğini belirtilmiştir Fıratlı, 1958: 29-30. Ş. Dönmez tarafından da bu görüşe doğrulanmaktadır, Dönmez 2004: 44; 2006:242 .

¹² Aydıngün- Aydıngün, 2013: 65-78.

6- İstanbul ve çevresi Orta Demir Çağında artık antik yazarlar tarafından yazıya geçirilerek tarihi devirlere girmiştir. Bir kaç satır da olsa verilen yer adları, kısa coğrafi anlatımlar yeterli olmasa da İstanbul'a ait ilk yazılı kayıtlar olmaları açısından oldukça önemlidir. İstanbul çevresindeki pek çok yerin bu çağlarda yaşamış gezgin coğrafyacı-tarihçi yazarlar tarafından atlandığı görülmektedir. Büyükçekmece Gölünün kuzeyindeki Çatalca İnceğiz Mağaralarının üstündeki yoğun buluntular, kült alanları, nekropol alanı hiç bir antik yazar tarafından söz edilmeyen yerlerden birisidir. İnceğiz Nekropolündeki mezarların kazılarında¹³ Klasik-Helenistik Çağlar arasına bölgenin tarihlenebildiği görülmüştür. Ancak aradan geçen zaman içinde devam etmeyen kazılar nedeniyle nekropol alanında çok sayıda amphora kulpları, firnisli kaplar (Resim: 10), lekytoslar, kantaroslar , skyposlara (Resim: 11) ve kaselere(Resim: 12) ait kırık seramik parçaları bölgede kaçak kazı yapanlar tarafından ortaya saçılmıştır. İnceğiz Nekropolü olarak tanımlanan bölgenin jeomorfolojisi, kaya oyma biçimleri dikkate alınarak kült amaçlı kullanılan bir merkez olduğu tespit edilmiştir. Kayaya oyma kuyulardan ve yer altı yapılarında¹⁴ ele geçen el yapımı, siyah ya da koyu açıkta aplike parmak baskılı seramik parçaları kült merkezinin Erken Demir çağından itibaren kullanıldığını, ancak Orta Demir çağa tarihlenebilen malzemenin yoğunluğundan M.Ö. 6-4. yüzyıllarda yoğun bir biçimde iskan ve kültürel törenlerin uygulandığını göstermektedir.

7- İTA projesi çalışmaları kapsamında İstanbul'un Tarihi Çağlarını kapsayan Helenistik-Roma dönemine katkı sunacak yeni veriler olarak, Beylikdüzü ilçesinin kıyılarında Angurina antik limanına ait olabilecek kalıntılar¹⁵ önemlidir.

8- Antik kayıtlarda ve ortaçağ haritalarında geçmesine rağmen yeri tam olarak tespit edilememiş Phylia limanına ait olabilecek kalıntılar ile seramik parçalarının bulunduğu Arnavutköy- Karaburun'un batısında yer alan küçük koyda tespit edilmiştir (Resim: 13).

9- Büyükçekmece'deki yüzey araştırmalarında prehistorik kalıntılar dışında, göl ile deniz arasındaki lagün hattının iç kıyılarında antik kayıtlarda söz edilen Helenistik yerleşme Athyra'a ait antik liman seti, mimari kalıntılar, mezar stelleri (Resim: 14), pek

¹³ İnceğiz Nekropolü İstanbul Arkeoloji Müzeleri tarafından 1992-1995 yılları arasında yürütülmüştür. Bkz. Pasinli vd., 1994;1995;1996;1997.

¹⁴ Aydıngün vd., 2015: 115-126.

¹⁵ Öviz -Kaya- Aydıngün, 2014: 179-184.

çok seramik parçası ve sikke bulunarak arkeolojik olarak Athyra'nın varlığına dair kanıtlar çoğalmıştır¹⁶.

10- Başakşehir İlçesi sınırlarında TEM otoyolu arkasında yer alan Geç Antik Çağa (IV-VI.) yüzyıllara tarihleyebildiğimiz üç gözlü taş köprünün de araştırmanın İstanbul kent tarihine katkıları arasında sayılması gerekir. Her iki yapı, İstanbul I. Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu'na tescil ettirilerek İstanbul'a kazandırılmıştır .

11- İTA projesi kapsamında Marmara ve Karadeniz kıyıları Sualtı ekibi tarafından araştırılmaktadır. Ayrıca, Büyükçekmece ve Küçükçekmece Lagün göllerindeki sualtı araştırmalarıyla limanlar, taş iskeleler, liman yolları antik fener kalıntısı ve yapıları tespit edilmiştir¹⁷ (Resim:15). Bu çalışmalar sonucunda Küçükçekmece Göl Havzasında Bathonea Arkeolojik kazıları 2009 yılında başlamıştır¹⁸.

İstanbul Tarihöncesi Araştırmalarının kent tarihine gelecek yıllarda yeni bilgiler sunmaya devam edeceği umuduyla çalışmalarımız devam edecektir.

KAYNAKÇA

AYDINGÜN, Ş., 2007, "A New Prehistoric Settlement near Küçükçekmece Lake in Istanbul; Avcılar-Firuzkoy", *Boletín de la Asociación Espanola de Orientalistas (BAEO)*, XLIII: 11-23.

AYDINGÜN, Ş., 2009a, "Early Neolithic Discoveries at İstanbul", *Antiquity*, 83: 320, <http://ac.uk/projgall/aydingun/>

AYDINGÜN, Ş., 2009b "Some Remarkable Prehistoric Finds at Istanbul Küçükçekmece" *XII Symposium on Mediterranean Archaeology (SOMA 2008)*, Eastern Mediterranean University/Famagusta, TRN Cyprus, SOMA 2008 British Archaeological Research International (BAR) Series, London, 154-157.

¹⁶ Aydingün- Aydingün-Özdemir 2015:1-12.

¹⁷ Aydingün-Öniz 2008:38-47; Aydingün- Öniz, 2009d:8-21; Aydingün, 2009c:251-363; Aydingün 2010b:171-176

¹⁸ Bathonea kazıları tüm yayınlar için bkz. www.bathonea.org/yayinlar

AYDINGÜN, Ş., 2009c, "Küçükçekmece Gölünde Arkeolojik Araştırmalar", *Çekme-i Sağır Dünden Bugüne Küçükçekmece*, Küçükçekmece Belediyesi, İstanbul 251-263.

AYDINGÜN, Ş., 2010, "A Group Stone Tool of the Küçükçekmece Lake", *4th International Symposium on Underwater Research, Eastern Mediterranean University*, 18-20 March TRN Cyprus 2010, 59-68.

AYDINGÜN, Ş., 2010a, "Istanbul Prehistoric Survey in 2007 Season", *Proceedings of the 6th International Congress on the Archaeology of the Ancient Near East*, May, 5th-10th 2008, "Sapienza" - Università di Roma, Italy, 76-84.

AYDINGÜN, Ş., 2010b "Küçükçekmece Gölü Antik Feneri ve Limanları", Uluslar arası Deniz Fenerleri Sempozyumu, Şile Fenerinin 150. Yılı Kutlamaları 12-13 Haziran 2010, 171-176.

AYDINGÜN, Ş., 2013, İstanbul'un Avrupa Yakasından Paleolitik Çağ'a Ait "İki Yüzeyle alet" *İstanbul Araştırmaları Yıllığı*, 2: 55-56.

AYDINGÜN, Ş., H. AYDINGÜN, 2013, "Erken Demir Çağ'da "İstanbul Boğazı" Üzerinden Trak/Frig Kavimlerinin Anadolu'ya Geçişine Ait İlk Bulgular" *Arkeoloji ve Sanat Dergisi*, 142:65-78.

AYDINGÜN, Ş. G., H. AYDINGÜN, O. ÖZDEMİR, 2015, "Athyra'ya Dair Arkeolojik Bulgular Büyükçekmece Araştırmaları", *Arkeoloji ve Sanat Dergisi*, 150:1-12.

AYDINGÜN, Ş., A. H. EĞİLMEZ, H. AYDINGÜN, İ. GÜRBÜZ, G. GÜRBÜZ, M. ALBUKREK, G. KÜÇÜKALİ, E. KURUÇAYIRLI, B. ERDEM, "İstanbul Çatalca/İnceğiz- Maltepe'deki Yer Altı Yapıları", 2015, *Arkeoloji ve Sanat Dergisi*, 149 :115-126.

AYDINGÜN, Ş., V. HEYD, H. ÖNİZ, E. GÜLDOĞAN, 2014, "İstanbul Tarih Öncesi Araştırmalarından Tunç Çağı Verileri", *Arkeoloji ve Sanat Dergisi*, 145: 21-34 .

AYDINGÜN, Ş., V. HEYD, E. GÜLDOĞAN, H. ÖNİZ, 2014, "İstanbul'un Batısında Kalan Son Höyük: Selimpaşa- The Last Mound in the West of İstanbul:Selimpaşa", *Armizzi Engin Özgen'e Armağan- Studies in Honor of Engin Özgen*, Ankara, 47-54.

AYDINGÜN, Ş., E. GÜLDOĞAN, V. HEYD, H. ÖNİZ, 2010, "2008 Yılı İstanbul Tarih Öncesi Çağlar Yüzey Araştırması", *27. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, XXVII-3:273-288.

AYDINGÜN, Ş., H. ÖNİZ, 2008, "İstanbul Küçükçekmece Gölü Arkeolojik Tespit Çalışmaları", *12. Sualtı Bilim ve Teknolojileri Toplantısı, SBT'o8 Bildiriler Kitabı*, 38-47.

AYDINGÜN, Ş., H. ÖNİZ, 2009d, "Istanbul-Kucukcekmece Lake and River Basin Archaeological Ruins", *3rd International Symposium on Underwater Research*, 8-21

DÖNMEZ, Ş., 2004. "Protohistorik Çağ'da Haliç ve Tarihi Yarımada" *Dünü ve Bugünü ile Haliç, Sempozyum Bildirileri 22-23 Mayıs 2003*, Kadir Has Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 41-55.

DÖNMEZ, Ş., 2006. "The Prehistory of The Istanbul Region: A Survey", *Ancient Near Eastern Studies Journal*, 43: 239-264.

FRENCH, D., 1965, "Recent Archaeological Research in Turkey Surface Finds from Various Sites", *Anatolian Studies*, 15: 34-39

FIRATLI, N. 1958, "Çarşıkapı'da Bulunan Prehistorik Keramik/ The Prehistoric Pottery Found at Çarşıkapı- Müzeden ve İstanbul'dan Haberler", *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Yıllığı/Annual of the Archaeological Museums of İstanbul*, 8:29-30/74.

HEYD, V., Ş. AYDINGÜN, E. GÜLDOĞAN, 2010, "Geophysical Applications for ITA 2008: The Example of the Selimpaşa Höyük" *25. Arkeometri Sonuçları Toplantısı*, 553-570.

ÖNİZ, H., H. KAYA, Ş. AYDINGÜN, 2014, "A Harbour Structure at Beylikdüzü, İstanbul", *The International Journal of Nautical Archaeology*, 43-1:179-184

ÖZDOĞAN, M., 1983 "Trakya'da Tarihöncesi Araştırmaların Bugünkü Durumu ve Bazı Sorunlar", *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi 1981-82*, 10/11:21-58.

ÖZDOĞAN, M., 2007, “The Black Sea, the Sea of Marmara and Bronze Age Archaeology: An Archaeological Predicament”, *Environment and Archaeology of Black Sea*, Sofia, 203-214.

ÖZDOĞAN, M., 2011, “Submerged Sites and Drowned Topographies along the Anatolian Coasts: An Overview”, *Submerged Prehistory*, ed. J. Benjamin vd, Oxford, 219-229.

PASİNLİ, A., T. GÖKYILDIRIM, F. DÜZGÜNER., 1994. “İnceğiz -Maltepe Nekropolü 1992 Yılı Kurtarma Kazısı”, *IV. Müze Kurtarma Kazıları Semineri*, 339-356.

PASİNLİ, A., T. GÖKYILDIRIM, F. DÜZGÜNER, 1995, “İnceğiz-Maltepe Nekropolü 1993 Yılı Kurtarma Kazısı”, *V. Müze Kurtarma Kazıları Semineri*, 345-364.

PASİNLİ, A., T. GÖKYILDIRIM, F. DÜZGÜNER, F. GÜVEN 1996, “Çatalca-İnceğiz Köyü Maltepe Nekropolü 1994 Yılı Kurtarma Kazısı”, *VI. Müze Kurtarma Kazıları Semineri*, 205-220.

PASİNLİ, A., T. GÖKYILDIRIM, F. DÜZGÜNER, F. GÜVEN, 1997, “Çatalca-İnceğiz Köyü Maltepe Nekropolü 1995 Yılı Kurtarma Kazısı”, *VII. Müze Kurtarma Kazıları Semineri*, 77-88.

QUINTERO, L. A., P. J. WILKE,1995, “Evolution and Economic Significance of Naviform Core-and Blade Technology in the Southern Levant”, *Paléorient*, 21-1:17-33.

Resim Listesi

Resim 1:Naviform çakmaktaşları

Resim 2:Selimpaşa höyük

Resim 3:Erken Hitit Testisi

Resim 4:-M:Ö. XVII-XV. yüzyıl Kıbrıs Seramik Parçası

Resim 5:Erken Orta Demirçağ-Parmak baskılı bant-aplike Balkan Kaba Mallar

Resim 6:Çatalca Dağyenice Açık hava Trak/Frig Kült alanı

Resim 7:Çatalca Dağyenicce Üç basamaklı Kült alanı

Resim 8:Çatalca- İncegiz 8 metre derinliğinde pramidal oyulmuş kült kuyusu

Resim 9:Çatalca İnceğiz Dağılmış Megalitik

Resim 10:Çatalca İnceğiz Siyah firnisli kap parçası

Resim 11:Skypos ve kantaros kulpları

Resim 12:Batı yamacı tekniğinde bezenmiş seramik parçası

388.....

Resim 13:Karaburun Phylia Limanı

Resim 14:Büyükçekmece Gölünün çekilmesiyle ortaya çıkan kabartmalı Mezar Steli
Parçası

Resim 15:Küçükçekmece Gölünde kıyı teras duvarları